

гендерної політики у державі та загалом гендерної культури у суспільстві.

Виходячи із зазначеного задача Державної гендерної політики полягає не лише у вжитті заходів для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [2], розробленні шляхів застосування комплексного підходу та здійснення заходів, спрямованих на виконання таких пріоритетів як удосконалення нормативно-правової бази, механізму проведення гендерно-правової експертизи та впровадження статистичних показників у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [3], а й у запровадженні державних програм для розвитку психолого-правового аспекту гендеру, гендерної освіти і виховання та вжиття інших заходів для забезпечення формування у суспільстві належної гендерної культури.

1. Фрейд З. Введение в психоанализ [Интернет ресурс] <https://mybook.ru/author/zigmund-frejd/vvedenie-v-psihoanaliz/read/>.

2. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 верес. 2005 року № 2866-IV [Електронний ресурс].

3. Постанова Кабінету міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 273 «Про затвердження державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року» [Електронний ресурс]

Катерина Малюк
викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ІНДЕКС ГЛОБАЛЬНОГО ГЕНДЕРНОГО РОЗРИВУ: ГЕНДЕРНІ РОЗБІЖНОСТІ УКРАЇНИ

Сьогодні впровадження принципу гендерної рівності, тобто рівних прав та можливостей жінок та чоловіків є якісним показником розвинутої та демократичної держави. Тісний взаємозв'язок політичного представництва жінок і рівня демократичності суспільства був неодноразово досліджений різними вченими та науковцями. Так, видатний американський політолог Рональд Інглхарт присвятив окрему працю даному питанню — «Гендерна рівність і демократія».

Результати його досліджень показують нам, що країни, з високими показниками представництва жінок у політичних інституціях мають не лише вищий рівень забезпечення громадянських прав і свобод, а й більш економічно розвинуті, оскільки створюють умови для політичного й економічного різноманіття.

З метою розширення прав і можливостей жінок, а також зміцнення їхньої ролі у політичному житті та інших сферах людської життєдіяльності на законодавчому рівні було створено безліч нормативно-правових актів, які мають на меті забезпечення рівних прав жінки і чоловіка шляхом надання жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній, соціальній, економічній та культурній діяльності.

Основою правових підходів до формування державної гендерної політики є принципи міжнародного права, сформульовані в міжнародних документах з прав людини, розроблених ООН та її структурами, Радою Європи, ОБСЄ, а також Європейським Союзом та НАТО, курс на членство в яких закріплено в Конституції України. Вони містять безпосередні зобов'язання держав, зокрема, у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Окреме місце серед цих документів належить Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

Комплексна та ефективна гендерна політика – це цілеспрямована діяльність державних інституцій із забезпечення та гарантування рівних прав, свобод та можливостей для жінок і чоловіків, утвердження гендерної демократії, формування гендерної культури в суспільстві, захисту від дискримінації за ознакою статі, що є визначальною умовою досягнення гендерної рівності [2].

Важливим інструментом формування та реалізації ефективної гендерної політики держави є збирання статистичних даних, які допомагають забезпечити вироблення стратегічних рішень соціально-економічної політики для реалізації принципу рівноправності в сус-

пільстві.

На міжнародній арені існує платформа, у якій є амбітна мета — покращити світ через залучення до діалогу, освіти і просвіти політиків, бізнесменів, лідерів суспільної думки, науковців та освітян — це Всесвітній економічний форум (The World Economic Forum).

З 25 по 29 січня у швейцарському місті Давос в онлайн-режимі відбувся Всесвітній економічний форум, на якому була проголошена Доповідь про глобальний гендерний розрив — щорічний звіт Всесвітнього економічного форуму про рівність статей.

Щорічно висвітлюється Індекс гендерного розриву — показник, який призначений для вимірювання гендерної рівності, що заснований на загальнодоступних показниках міжнародних організацій, таких як Міжнародна організація праці, Програма розвитку ООН та Всесвітня організація охорони здоров'я.

Цього року Глобальний індекс гендерних розривів оцінює 156 країн, забезпечуючи інструмент порівняння між країнами та визначаючи найбільш ефективну політику для подолання гендерних розривів. Методологія індексу залишається стабільною з моменту його створення у 2006 році, забезпечуючи основу для надійного аналізу між країнами. Глобальний індекс гендерних розривів вимірює показники за шкалою від 0 до 100 балів.

Глобальний індекс гендерних розривів визначає еволюцію гендерних розбіжностей серед чотирьох ключових вимірів (економічна участь та можливості; реалізація в освіті; здоров'я та життєзабезпечення; розширення прав та можливостей у політиці) та відстежує прогрес у напрямку подолання цих прогалин з часом.

За Індексом глобального гендерного розриву у 2021 Україна посіла 74 місце в рейтингу, що на 15 сходинок нижче, ніж у минулому році (у 2020 році займала 59 місце у списку). За субпоказниками Україна посіла: економічна участь та можливості — 44 місце, реалізація в освіті — 27 місце, здоров'я та життєзабезпечення — 41 місце, розширення прав та можливостей у політиці — 103 [1].

Лідером за показниками Індексу 12-й рік поспіль стала Ісландія. Традиційно у першій п'ятірці скандинавські країни: Фінляндія (2 місце), Норвегія (3 місце), Нова Зеландія (4 місце), Швеція (5 місце).

У всьому світі середня відстань до паритету, становить 68%, що є кроком назад у порівнянні з 2020 роком (-0,6 відсоткового пункту). Зокрема, експерти Всесвітнього економічного форуму у минулому році прогнозували, що знадобиться 99,5 років для досягнення повного паритету, а за даними цього року знадобиться 135,6 років, щоб подолати гендерний розрив у всьому світі.

Гендерний розрив у розширенні прав та можливостей у політиці залишається найбільшим із чотирьох відстежуваних прогалин. Гендерний розрив в економічній участі та можливостях залишається другим за величиною з чотирьох ключових прогалин, що відслідковується індексом. Повільний прогрес, який спостерігається у подоланні розриву між економічною участю та можливостями є результатом двох протилежних тенденцій. З одного боку, частка жінок серед кваліфікованих спеціалістів продовжує зростати, як і прогрес у напрямку рівності заробітної плати, хоча і повільнішими темпами. З іншого боку, загальні диспропорції в доходах все ще залишаються лише частиною шляху до подолання, і постійно бракує жінок на керівних посадах, причому жінки становлять лише 27% усіх керівних посад.

Гендерні розриви у реалізації в освіті; здоров'ї та життєзабезпеченні майже закриті. За рівнем реалізації в освіті 95% цього гендерного розриву було усунуто у всьому світі, а 37 країн вже мають паритет. У галузі охорони здоров'я та життєзабезпечення 96% цього гендерного розриву було усунуто, зареєструвавши незначне зниження в порівнянні з минулим роком.

Причини зменшення показників пов'язують з багатьма умовами, в першу чергу, пандемія COVID-19, яка стала так званим «чорним лебедем» для світової економіки, спричинивши, найбільшу за 75 років, економічну кризу, по-друге, наслідки загрози зміни клімату: урагани, посуха, спека, продовольча криза та інфекційні хвороби, по-третє, невідконтрольний процес диджиталізації, який супроводжується дезінформацією, закликами до насильства, фейковими новинами тощо.

Одним із рушійних методів подолання гендерного розриву, а також разом із ним економічної кризи, політичних конфліктів, пандемій є міжнародне співробітництво. Пандемія COVID-19 продемонструвала нам, наскільки ми є залежними один від одного — тому ізоляціонізм є неправильним шляхом. Попри всі наші технологічні досягнення, ми є вразливими і тільки колективна співпраця, яка будується на спільній меті зможе досягнути еконо-

Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: сучасні досягнення та перспективи
мічної стабільності, зменшення соціальної роз'єднаності, забезпечення миру та безпеки, а також такої бажаної гендерної рівності.

1. Global Gender Gap Report 2021. *The World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2021>

2. Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1. За заг.ред Левченко К.Б. / Г.Г. Жуковська, К.Б. Левченко, О.О. Остапенко, О.І. Суслова. Київ, 2020. 186 с

Тарас Нагайник
старший викладач кафедри
криміналістики і судової медицини
Національної академії внутрішніх справ

ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ У ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Вивчення гендерного аспекту у розумінні здорового способу життя є досить важливим, оскільки це одне з гострих питань сучасного виховання й освіти.

Сама проблема формування здорового способу життя досить ретельно висвітлюється в багатьох соціально-філософських, педагогічних, соціологічних, медичних працях. Особливої актуалізації ця проблематика набула у наш час як у світі в цілому, так й в Україні.

Здорового способу життя – це все в людській діяльності, що стосується збереження і зміцнення здоров'я, все, що сприяє виконанню людиною своїх життєвих функцій через діяльність з оздоровлення умов життя: праці, відпочинку, побуту.

Важливими складовими здорового способу життя є: харчування (в тому числі споживання якісної питної води, необхідної кількості вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів, спеціальних продуктів і харчових добавок), побут (якість житла, умови для пасивного і активного відпочинку, рівень психічної і фізичної безпеки на території життєдіяльності), умови праці (безпека не тільки у фізичному, а й психічному аспекті, наявність стимулів і умов професійного розвитку), рухова активність (фізична культура і спорт, використання засобів різноманітних систем оздоровлення, спрямованих на підвищення рівня фізичного розвитку, його підтримку, відновлення сил після фізичних і психічних навантажень).

Загальноприйнятим у міжнародному співтоваристві є визначення здоров'я, викладене в Преамбулі Статуту ВООЗ (1948 р.): «Здоров'я - це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад». Слід зазначити, що здоров'я людини не зводиться до фізичного стану, а передбачає психоемоційну врівноваженість, духовне та соціальне здоров'я.

Світова наука розробила цілісний погляд на здоров'я як феномен, що інтегрує принаймні чотири його сфери або складові - фізичну, психічну (розумову), соціальну (суспільну) і духовну. Всі ці складові невід'ємні одна від одної, вони тісно взаємопов'язані і саме разом, у сукупності визначають стан здоров'я людини. Для зручності вивчення, полегшення методології дослідження феномена здоров'я наука диференціює поняття фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я.

До сфери фізичного здоров'я включають такі чинники, як індивідуальні особливості анатомічної будови тіла, перебігу фізіологічних функцій організму в різних умовах спокою, руху, довкілля, генетичної спадщини, рівня фізичного розвитку органів і систем організму.

До сфери психічного здоров'я відносять індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини, наприклад збудженість, емоційність, чутливість. Психічне життя індивіда складається з потреб, інтересів, мотивів, стимулів, установок, цілей, уявлень, почуттів тощо. Психічне здоров'я пов'язане з особливостями мислення, характеру, здібностей. Всі ці складові і чинники обумовлюють особливості індивідуальних реакцій на однакові життєві ситуації, вірогідність стресів, афектів.

Духовне здоров'я залежить від духовного світу особистості, зокрема складових духовної культури людства - освіти, науки, мистецтва, релігії, моралі, етики. Свідомість людини, її ментальність, життєва самоідентифікація, ставлення до сенсу життя, оцінка реалізації власних здібностей і можливостей у контексті власних ідеалів і світогляду - все це обумовлює стан духовного здоров'я індивіда.

Соціальне здоров'я пов'язане з економічними чинниками, стосунками індивіда із